

Sociale medier og hverdagssprog

Stæhr, Andreas

Published in:
Hvad ved vi nu

Publication date:
2015

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Stæhr, A. (2015). Sociale medier og hverdagssprog. I F. Gregersen, & T. Kristiansen (red.), *Hvad ved vi nu : - om danske talesprog?* (s. 152-164). Sprogforandringscentret.

Hvad ved vi nu

– om danske talesprog?

Redigeret af Frans Gregersen og Tore Kristiansen

SPROGFORANDRINGSCENTRET

Denne artikel er kapitel 7 i bogen
Hvad ved vi nu – om danske talesprog?
(red. F. Gregersen og T. Kristiansen)
Sprogforandringscentret 2015.

Fatima

BLIVER MISHANDLET AF Saleem :(

17. februar 2010 kl. 20:22 · Synes godt om ·

Safa

Skal jeg tæske ham for dig ? ;)

17. februar 2010 kl. 20:29 · Synes godt om

Fatima

Ja taak :D

17. februar 2010 kl. 20:35 · Synes godt om

Safa

Haha :D

17. februar 2010 kl. 20:36 · Synes godt om

Saleem

muuuuhahahahaha jeg tæsker dig :P

18. februar 2010 kl. 13:58 · Synes godt om

Fatima

Hallo Safa er rigtig Stæærk :D

18. februar 2010 kl. 13:58 · Synes godt om

Saleem

du laver sjov :P

18. februar 2010 kl. 13:59 · Synes godt om

Fatima

Neej jj gøre ej ;)

18. februar 2010 kl. 14:01 · Synes godt om

Saleem

jo main!!!!!!

18. februar 2010 kl. 14:03 · Synes godt om

Fatima

neej og vil du være sød at stoppe :D

18. februar 2010 kl. 14:05 · Synes godt om

Safa

I din drømme saleem haha :P

18. februar 2010 kl. 14:32 · Synes godt om

Saleem

du skal ikke spille dum :P

18. februar 2010 kl. 16:33 · Synes godt om

Safa

Jeg spilder ikk, jeg spiller ;)

18. februar 2010 kl. 19:00 · Synes godt om

Saleem

fuck vem er det der er så dårlig til at stave!!

18. februar 2010 kl. 19:40 · Synes godt om

Safa

Ved ikk HVEM der er så dårlig til at stave hahaha

18. februar 2010 kl. 20:10 · Synes godt om

7 Sociale medier og hverdagssprog

ANDREAS STÆHR

Det er sidst i januar, og jeg skal mødes med en gruppe unge drenge fra Amager på en libanesisk restaurant på Nørrebro sammen med min kollega. Isaam, hvis forældre er fra Libanon, har valgt stedet. Min kollega og jeg ankommer som de første. Vi vælger et bord bagerst i et mindre lokale dekoreret med søjler og orientalske mønstre på væggene. På dette tidspunkt har jeg kendt drengene i 3 år. Jeg har fulgt dem regelmæssigt fra 7. til 9. klasse i forskellige hverdagssituationer og på Facebook. Det er første gang vi mødes siden de gik ud af folkeskolen. Selvom det er længe siden jeg har set dem, føles det ikke sådan, da jeg regelmæssigt har skrevet med dem på Facebook og observeret deres online aktiviteter. Denne aften lægger jeg særligt mærke til deres intense brug af smart phones. I løbet af aftenen tjekker drengene ofte Facebook, taler om deres online korrespondancer, tilføjer nye Facebook-venner, 'face-raper' hinandens profiler, snager i hinandens beskeder (efterfulgt af ophedede diskussioner om hvordan man skal opføre sig) og oploadder billeder og film mens vi spiser. Alt dette foregår samtidig med at drengene deltager i hyggelige samtaler om 'gamle dage', laver sjov bag tjenerens ryg, joker om forskellene på at være perker og dansker og diskuterer seriøse emner som verdenspolitik og religion. På trods af at drengene er optaget af deres smart phones, virker de alligevel nærværende i situation. (Feltbeskrivelse, Andreas, 19.01.12)

FELTBESKRIVELSEN HER tegner et billede af omstændighederne for socialt samvær mellem unge i senmoderne globaliserede samfund. Beskrivelsen illustrerer hvordan de unge deltager i og veksler mellem flere forskellige sociale rum på samme tid, idet de er sammen med deres kammerater samtidig med at de også er til stede i andre sociale rum via deres mobiltelefoner. Unge i dag kan altså gøre brug af en bred vifte af kommunikationsformer som ofte fungerer sideløbende eller i overlap med hinanden. De teknologiske og digitale udviklinger som vi har været vidne til i løbet af de seneste årtier – såsom sociale medier, andre former for digital kommunikation og internettet – har medført at socialt samvær mellem mennesker i dag er blevet tilført nye ikke-fysiske dimensioner og en høj grad af mobilitet. Det har gjort det muligt for folk at indgå i sociale relationer på tværs af tid og

rum. De nye vilkår for kommunikation gør ikke sådanne møder mindre ‘virkelige’ end når vi taler sammen ansigt til ansigt. Tvært i mod, som illustreret i feltbeskrivelsen er ‘virkeligheder’ i online og offline kontekster ofte forbundet, og samspillet mellem dem peger på at disse former for social interaktion ikke skal anskues eller undersøges som adskilt fra andre aspekter af vores hverdagsliv.

I denne artikel undersøger jeg hvordan normer for sprogbrug kommer til udtryk og bliver anvendt i unges interaktioner på det sociale medie Facebook. Dette fokus på sociale medier og sociolingvistisk normativitet udspringer af at hverdagsskriftsprog, som vi kender det fra sociale medier, har medført en øget (individue) variation i den måde skriftsproget bruges på i dag. Med opblomstringen af nye hverdagsskriftsproglige praksisser på de sociale medier er der også opstået nye normer for sprogbrug der fungerer ved siden af (og i konkurrence med) retskrivningsnormen. Det er altså blevet mere fleksibelt hvad der i dag kan godtages som skriftsprog, men dette betyder imidlertid ikke at der ikke stadig er normer for sprogbrug når man skriver på nettet. Senere i artiklen kommer nærmere ind på hvordan vi i dag skal anskue skriftsprog, og hvilke normer for sprogbrug jeg har observeret blandt de unge. Desuden giver jeg også eksempler på hvordan disse normer bliver anvendt på Facebook, og diskuterer hvordan de unges sproglige onlinepraksisser hænger sammen med bredere registergørelsesprocesser. Begrebet registergørelse refererer til hvordan forskellige måder at tale/skrive på bliver associeret med forskellige individer, sociale aktiviteter og normer for sprogbrug.

Den empiriske baggrund for artiklen er data indsamlet blandt to folkeskoleklasser i udskolingen på en københavnsk folkeskole. Over en periode på fire år udførte jeg, som en del af forskergruppen *Københavnstudier i Hverdags-sprogning*, etnografisk feltarbejde blandt unge i forskellige skole- og fritidssituationer og på Facebook (se Kapitel 6). Forskergruppen indledte denne del af projektet i 2009 da deltagerne gik i 7. klasse, og projektet afsluttedes da de gik ud af folkeskolen i 2011. Efterfølgende fortsatte jeg med at observere de unge på Facebook og havde regelmæssige møder med nogle af eleverne. I 2010 oprettede jeg en Facebookprofil på vegne af forskergruppen, idet vi kunne observere at mange af de unge regelmæssigt interagerede med hinanden gennem denne sociale netværksside.

Sprog og sociale medier som sociolingvistisk undersøgelsesområde

Studier af computermedieret sprogbrug er et nyt og dynamisk forskningsfelt som er under stadig udvikling. De første toneangivende studier inden for området blev udgivet i 1980'erne, og fra og med 1990'erne har computer-

medieret kommunikation (på engelsk 'computer mediated communication', generelt forkortet CMC) for alvor har tiltrukket forskeres opmærksomhed. Man har undersøgt online sprogbrug fra en række forskellige perspektiver. Der har været en udvikling fra en tidlig interesse for specifikke sproglige træk og klassifikationsspørgsmål til en bredere interesse for sociale og diskursrelaterede aspekter af CMC og et fokus på relationen mellem den sociale kontekst og online sprogbrug. Der er således sket et skift fra en *medierelateret* til en etnografisk baseret *brugerrelateret* tilgang til studiet af sociale medier og sprogbrug. Dette skift i fokus er sket i takt med den teknologiske udvikling af internettet.

Det øgede fokus på brugerne betyder at kontakten til dem ofte bliver fremhævet som en nødvendighed i udforskningen af CMC. Kontakten kan etableres fx gennem rundspørger, indsamling af spørgeskemaundersøgelser og interviews. Denne kombination af online og offline dataindsamlingsmetoder har imidlertid haft en perifer rolle inden for sprogfokuseret CMC. Ligeledes har det været en tendens i den tidlige forskning at udelade det omkringliggende miljø og de interaktionelle kontekster. Inden for CMC forskning er der stadig en overvægt af skærmfokuseret dataindsamling. Imidlertid, hvis man ønsker at undersøge de hverdagssproglige praksisser som CMC er blevet en vigtig del af, er det nødvendigt at anlægge et mere holistisk metodologisk perspektiv som gør det muligt at undersøge sammenhængene mellem forskellige sproglige og sociale aspekter af individers sociale hverdagsliv. For at imødekomme dette behov kombinerer jeg etnografi – dvs. observation i forskellige online og offline situationer – med sekventielle mikroanalyser af forskellige talesproglige og skriftsproglige data.

Vi kan ikke længere indfange kompleksiteten i hverdagssproglige praksisser på de sociale medier ved udelukkende at fokusere på det der sker på skærmen. Tværtimod hænger den sproglige variation og de forandringer vi kan observere i skriftsproget, ofte sammen med individers sproglige udvikling i andre situationer. Dette betyder at vi må se på skriftsproglige praksisser, tekst og stavning på nye måder.

Skrift og stavning på sociale medier

Før sociale medier var skriftsproget i det offentlige rum karakteriseret ved en høj grad af envejskommunikation, og der var kun få muligheder for spontan skriftlig kommunikation efterfulgt af umiddelbar respons (med undtagelse måske af breve og telegrammer). De nye kommunikationsteknologier har medført at skriftsproglige praksisser nu indgår som en almindelig del af mange menneskers daglige interaktion med hinanden. Vi er således overgået til en ny epoke i skriftsprogets historie. For eksempel er Facebook, som i dag er

den største sociale netværksside i Danmark, blevet et sted hvor mange på daglig basis diskuterer mere eller mindre vigtige dagligdagsemner på skrift (og i kombination med andre tegn og symboler). Skriftsprogets udvikling har indflydelse på hvordan vi skal anskue etablerede begreber såsom tekst, kontekst, modtager, afsender etc.

Hverdagsskriftsprog er præget af stor individuel variation sammenlignet med det skriftsprog man eksempelvis finder i aviser. Den britiske sprogforsker Mark Sebba har placeret de forskellige skriftsprogstyper på et kontinuum mht. hvor udsat de er for regulering efter retskrivningsnormen. Han har (ud fra sit standardortografiske udgangspunkt) en pointe når han placerer de ny former for skriftlig diskurs (som for eksempel skrift på sociale netværkssider) i "the unregulated orthographic space". Dog er det vigtigt at bemærke at skrift på sociale medier kan være underlagt andre og nogle gange konkurrerende former for regulering. For at opnå en mere nuanceret forståelse af hvordan sprogbrugen på de sociale medier reguleres, er det nødvendigt at se på hvilke sproglige ressourcer brugerne har adgang til, og hvilke normer for sprogbrug de orienterer sig imod.

Normativiteter

Det er rimeligt at sige at der findes forskellige former for – eller niveauer af – sproglig normativitet. Den amerikanske antropolog og sprogforsker Asif Agha opererer med 3 niveauer. På det første niveau finder vi en observerbar statistisk eller hyppig distribution der danner grundlag for et mønster for social eller sproglig opførsel. På det andet niveau finder vi modeller for social og sproglig handlen der bliver opfattet som 'normale' for en gruppe eller en del af befolkningen; normdannelse på dette niveau vil jeg referere til som *vennegruppegenererede normer*. Det tredje normniveau er den normative standard – en norm der i kraft af sin institutionelle og ideologiske status får alle andre normer til at fremstå som afvigende og forkerte sproglige variationer; dette normniveau refererer jeg til som *retskrivningsnormen* eller *standardortografien*. På grund af standardortografiens ideologiske position i veludviklede standard-sprogssamfund, såsom det danske, kan det være socialt stigmatiserede eller have negative sociale konsekvenser hvis man ikke retter sig efter standarden. Men det kan også være forbundet med sociale konsekvenser hvis andre normer for sprogbrug, såsom de vennegruppegenererede, ikke overholdes. Sproglig normativitet er 'polycentrisk' organiseret. Det betyder at sprogbrugere til hver en tid kan orientere sig imod eller føle sig ansvarlige overfor en eller flere sproglige eller sociale normer som er knyttet til forskellige normcentre. Et normcenter for en elev i skolen kunne være lærerne, vennegruppen eller forskellige former for populær- eller subkultur. Forskellige individer har

også forskellige normative præferencer, idet normative centre bliver gjort relevante i forskellige situationer og genrer, ligesom den samme person kan trække på forskellige normcentre til forskellige sociale formål. På denne måde varierer det der tæller som korrekt eller forkert, godt eller dårligt sprog fra situation til situation.

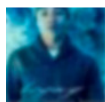
Sociolingvistisk normativitet på Facebook

Sprogbrug på de sociale medier har i de senere år med jævne mellemrum været genstand for mediernes søgelys. Et fremtrædende synspunkt er at computermedieret kommunikation er en trussel mod standardsproget og standardortografien i særdeleshed. Synspunktet har været fremsat både af politikere, samfundsdebattører og sprogforskere, antageligt som en reaktion på den øgede variation i hverdagsskriftsprog som man ofte møder på de sociale medier. Ofte er der stærke følelser involveret når (især) unge forbryder sig mod korrekthedsnormen og retstavningen i deres skriftlige produktioner på nettet. En af grundene til at der i debatten er så stærke følelser forbundet med sproget på de sociale medier, er utvivlsomt at denne sprogbrug bliver anskuet som skriftsprog i en traditionel forstand – og vi er alle oplært til at mene at der kun findes ét sæt regler for skrevet dansk: dem som *Retskrivningsordbogen* foreskriver. Derfor reagerer vi negativt over for det vi ser som 'sjukskeri og fejl' – men som ikke nødvendigvis er det.

Modsat de dominerende diskurser om sprogligt forfald og afvikling af skriftsproget finder jeg i min undersøgelse at sociale netværkssider er regulerede ortografiske rum og ikke frie rum karakteriseret ved sprogligt anarki og forfald: Kommunikationen på de sociale medier er reguleret og der er således sociale og sproglige normer der skal overholdes i disse sociale rum. Eksempel 1 viser hvordan standardortografien bliver brugt som en ressource til social positionering. Fatima, en af pigerne fra skolen, poster en opdatering på sin væg hvor hun beskylder en af sine venner, Saleem, for at mishandle hende. Hvad dette mere specifikt betyder, melder opdateringen ikke noget om.

Der foregår meget i denne statusopdatering, men det jeg fokuserer på, er uddragets sidste halvdel, hvor Saleem og Safa retter opmærksomheden mod hinandens stavekompetencer. Dette skal ses i forlængelse af uddragets første del, hvor Fatima og Saleem, inden for en munter ramme, diskuterer hvorvidt Saleem er stærkere end Safa. Den muntre ramme etableres blandt andet gennem deres brug af emotikons. Safa reagerer på de andres diskussion i kommentar 10, hvor hun, som kommentar til Saleems hypotetiske ønske om at tæske hende, skriver: "i din drømme Saleem haha". Saleem reagerer på denne konfrontatoriske (men stadig muntre) kommentar ved at skrive: "du skal ikke

Eksempel 1

Fatima

BLIVER MISHANDLET AF Saleem :(

17. februar 2010 kl. 20:22 · Synes godt om ·

Safa

Skal jeg tæske ham for dig ? ;)

17. februar 2010 kl. 20:29 · Synes godt om

Fatima

Ja taak :D

17. februar 2010 kl. 20:35 · Synes godt om

Safa

Haha :D

17. februar 2010 kl. 20:36 · Synes godt om

Saleem

muuuuhahahahaha jeg tæsker dig Safa :P

18. februar 2010 kl. 13:58 · Synes godt om

Fatima

Hallo Safa er rigtig Stæærk :D

18. februar 2010 kl. 13:58 · Synes godt om

Saleem

du laver sjov :P

18. februar 2010 kl. 13:59 · Synes godt om

Fatima

Neej jj gøre ej ;)

18. februar 2010 kl. 14:01 · Synes godt om

Saleem

jo main!!!!!!

18. februar 2010 kl. 14:03 · Synes godt om

Fatima

neej og vil du være sød at stoppe :D

18. februar 2010 kl. 14:05 · Synes godt om

Safa

I din drømme saleem haha :P

18. februar 2010 kl. 14:32 · Synes godt om

Saleem

du skal ikke spilde dum :P

18. februar 2010 kl. 16:33 · Synes godt om

Safa

Jeg spilder ikk, jeg spiller ;)

18. februar 2010 kl. 19:00 · Synes godt om

Saleem

fuck vem er det der er så dårlig til at stave!!

18. februar 2010 kl. 19:40 · Synes godt om

Safa

Ved ikk HVEM der er så dårlig til at stave hahaha ;P

18. februar 2010 kl. 20:10 · Synes godt om

spilde dum". I denne kommentar er Saleems stavning i uoverensstemmelse med retskrivningsnormen, idet han skriver "spilde" i stedet for "spille". Safa tøver ikke med at udnytte denne afvigelse fra standardortografien, idet hun skriver: "Jeg spilder ikke, jeg spiller ;)". Således henleder hun opmærksomheden på Saleems stavfejl. Den blinkende smiley kan tolkes som drilleri eller som en tilfredshed over at opdage Saleems fejl. I kommentaren efter prøver Saleem at svare igen ved at skrive: "fuck vem er det der er så dårlig til at stavell!". Ud fra denne ytring kan vi ikke vide hvorvidt han udtaler sig generelt om Safas stavekundskaber, eller hvorvidt han reagerer på fejlen i hendes forrige kommentar, hvor hun skriver: "i din drømme" i stedet for "i dine drømme". Imidlertid fremstår dette comeback ikke særligt succesfuldt, idet Saleem igen afviger fra retskrivningsnormen ved at skrive "vem" i stedet for "hvem". På samme måde som vi så i den forrige tur, udnytter Safa igen situationen og omformulerer Saleems kommentar til et spørgsmål rettet mod ham selv. Desuden fremhæver hun ordet "hvem" ved at skrive med versaler. Dette sætter øjensynligt en stopper for Saleems diskussionslyst.

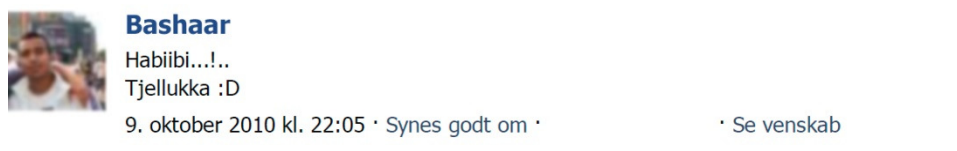
Eksemplet illustrerer hvordan stavekundskaber bliver anvendt som en social ressource, idet Safa (som er kendt som en meget skoleambitiøs pige) bruger sine stavekundskaber til at positionere Saleem som en dårlig staver (hele to gange). Dermed opnår hun at forpurre hans forsøg på at positionere sig som overlegen (jf. hans forsøg på fysisk dominans ved spørgsmålet om, hvem der kan tæske hvem). Eftersom Saleem ikke responderer på Safas sidste kommentar, synes skolefærdigheder (viden om standardortografi) at trumfe fysisk fremtoning og styrke denne gang. Jeg har flere gange blandt eleverne observeret lignende tilfælde hvor skolefærdigheder såsom stavning er blevet anvendt som social ressource i forhandlingen af venskabsrelationer, og hvor der således ikke er tale om at de unge retter hinanden for korrekthedens skyld. Men når de retter hinanden på denne måde, viser det jo kendskab til normen, såvel som til dens sociale funktion. Med konklusioner som disse kan min undersøgelse bidrage til at underminere de almindeligt udbredte antagelser om sprogligt forfald blandt unge mennesker.

Det hører med til det billede at de unge ikke kun orienterer sig mod standardortografien på Facebook, men også mod vennegruppegenererede normer. Dette er normer de unge selv etablerer i interaktionen med hinanden. I og med at de orienterer sig mod flere forskellige normer for sprogbrug, må vi anskue normativitet på sociale netværkssider som polycentrisk organiseret. Dvs. at de unge føler at de står til ansvar for forskellige sproglige normer knyttet til forskellige, nogle gange sameksisterende, normcentre.

Registergørelse på tværs af tale- og skriftsproglige praksisser

Normer for sprogbrug associeret med vennegruppeideologier er ikke et fænomen der er begrænset til sociale netværkssider. Tværtimod foregår normdannelsen for disse måder at skrive på i samspil med den måde unge bruger talesprog på. Når jeg finder brug af stile der traditionelt set er associeret med talesprog på Facebook, indikerer det at der er en sammenhæng mellem tale- og skriftsproglige hverdagsstile, som vi kan se i Eksempel 2.

Eksempel 2

Her ønsker Bashaar sin bedste ven tillykke på Facebook. Han indleder sin lykønskning med det arabiske ord for ”min kære” (Habibi), hvilket fremstår som en måde at vise venskab og skabe intimitet på. Derefter skriver han ”tjellukka” (som staves ’tillykke’ i *Retskrivningsordbogen*), der kan anskues som en markeret brug af ’gadesprog’ – som er en måde at tale på der stereotypisk associeres med unge med minoritetsbaggrund (se Kapitel 5 og Kapitel 8). Her er det den skriftlige repræsentation af den karakteristiske [ʃ]-udtale og ændringen af vokalerne (y→u, e→a) som bruges til at signalere en bestemt udtale der typisk forbindes med indvandrer dansk og gadesprog. Her ser vi altså, hvordan gadesprog – et register typisk associeret med talesprog – også er repræsenteret i skrift. Derfor kan undersøgelsen af sprogbrug på de sociale medier (på linje med studier af talesprog) bidrage med betydningsfuld viden om hverdagssprog generelt, og om hvordan forskellige måder at tale/skrive på bringer kulturelle og sproglige koder af mere generel karakter i spil. Dermed får vi også adgang til sprogbrugeres egne refleksioner over sociale kategorier og stereotyper. Det følgende eksempel illustrerer dette. Eksempel 3 er fra Bashaars Facebookvæg, hvor han i en statusopdatering bekendtgør, at han netop har barberet sig.

Eksempel 3

	Bashaar Har barberet mig 22. november 2009 kl. 18:48 · Synes godt om ·
	Rasmus HAAAAAAAAAAAA... Så har du ikke mere shaaarkkk tilbage ;D 22. november 2009 kl. 18:50 · Synes godt om
	Bashaar hehehe 22. november 2009 kl. 18:50 · Synes godt om
	Rasmus Så skal du lære Jamil det ;D 22. november 2009 kl. 18:51 · Synes godt om
	Fatima ;OO DET VAR DIIIIIS :P 22. november 2009 kl. 18:51 · Synes godt om
	Lamis Hahahahahaha lol flækker.. ;) 22. november 2009 kl. 18:55 · Synes godt om
	Fatima Oh ham det rasmus Prøver være Perker Hahaahhhaha Flækker :D 22. november 2009 kl. 18:57 · Synes godt om
	Rasmus Ja jeg er ornlig syg gangstar, host host ;D 22. november 2009 kl. 20:15 · Synes godt om
	Mohammed din hund draber dig rasmus 23. november 2009 kl. 16:46 · Synes godt om

shark: hår (arabisk)

ornlig syg gangstar: Alis standardreplik i julekalenderen Yallahrup Færgeby fra 2007

Det centrale i denne sammenhæng er minoritetspigen Fatimas reaktion på majoritetsleven Rasmus' brug af det arabiske ord for hår (shark) som er associeret med gadesprog. Som det fremgår af hendes kommentar i l. 7, fremstår det som om at Rasmus ikke opfattes som en autentisk bruger af gadesprogstrækket *shark*. Dette skal dog, at dømme ud fra hendes brug af emotikons, ses inden for en munter ramme. Eksemplet bidrager med viden om registrering af gadesprogsregistret, idet vi på baggrund af Rasmus' skift til gadesprog ser hvordan han tester og udforsker grænserne for hvem der har rettighed til at bruge gadesprog hvornår. Hvis man ser på Rasmus' stavning af ordet "shaaarkkk" (som bryder med arabisk retstavning), hans brug af

emotikons (;D), og hans ironiske distance til sin egen fremtoning i l. 8 (markeret ved ”host host”), er der noget der tyder på at han er bevidst om hvilke regler der gælder for brug af gadesprog. Med andre ord vidner hans sprogbrug her om at han udmærket er klar over at han i denne situation ikke vil fremstå som en ratificeret bruger af dette register. Sådanne data fra interaktion på sociale medier udgør en vigtig kilde til viden om hvordan de unge forhandler og håndhæver rettigheder for sprogbrug.

Jeg har i gennemgangen af Eksempel 1–3 vist hvordan de unge både orienterer sig mod standardnormen og vennegruppegenererede normer. Deres sproglige udfoldelse på Facebook foregår ikke ’uden grænser’; den bliver reguleret ’oppefra’ i kraft af standardnormens indflydelse, og ’nedefra’ i kraft af at de unge også konstruerer, forhandler og definerer deres egne normer for sprogbrug. Min undersøgelse viser at de unge godt ved hvordan standardortografien associeres med prestige, magt, akademiske ambitioner etc., samtidig med at de vennegruppegenererede normer også spiller en betydningsfuld rolle i deres hverdagssproglige praksisser.

Konklusion

Jeg har i dette kapitel vist eksempler på at normativitet spiller en central rolle i de unges Facebookinteraktioner. Vi har set hvordan de unge orienterer sig mod forskellige normer for sprogbrug gennem rettelser af sig selv og andre, skift mellem forskellige stile og eksplicite metasproglige kommentarer. Sproglig normativitet online er således polycentrisk organiseret. Dette betyder at hverdagsskriftsproget, ligesom talesproget, er fuldt af sproglig variation. Yderligere kan man argumentere for at der er sket en afmonopolisering af skriftsproget i offentlige, semioffentlige og private rum, idet retstavningsnormen ikke længere er den eneste gældende norm for skriftsproglig praksis. Dette betyder ikke at retstavningsnormen er uden betydning for de unge, fordi det at de retter sig selv og andre i forhold til denne norm er i sig selv en indikation på retskrivningsnormens fortsatte relevans. Skriftsproget på de sociale medier udvikler sig på en anden måde end det traditionelle skriftsprog idet vi ser en udvikling der mere ligner den vi kender fra talesproget. Rammerne for hvad man vil godtage som stavning og skriftsprog, er blevet brede. Hvis man eksempelvis skriver ’tjellukka’ i stedet for ’tillykke’ på Facebook (som Bashaar i Eksempel 2), gælder det ikke som en stavefejl hvis det ikke bliver opfattet sådan af dem man skriver til. Modsat hvad man ofte kan læse i den offentlige debat, er dette ikke et udtryk for en afvikling af skriftsproget. Snarere er der tale om en udvikling – der skyldes at vi i det senmoderne samfund har fået et hverdagsskriftsprog hvor nye normer for sprogbrug opstår ved siden af eller i konkurrence med standardnormen.

Hvis man vil læse mere ...

– om den undersøgelse der er beskrevet i dette kapitel

Stæhr, Andreas. 2014. *Social media and everyday language use among Copenhagen youth*. Ph.d.-afhandling. København: Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet.

Stæhr, Andreas. 2015. Normativity as a social resource in social media practices. Lian Malai Madsen, Martha Karrebæk & Janus Møller (eds.) *Everyday Linguaging. Collaborative Research on the Language Use of Children and Youth*. Berlin: Mouton De Gruyter.

Stæhr, Andreas. 2015. Reflexivity in Facebook interaction. Enregisterment across written and spoken language practices. Sirpa Leppänen, Janus Spindler Møller & Thomas Rørbeck Nørreby (eds.) *Authenticity, normativity and social media. Discourse, Context and Media* vol. 8, 30–45.

– om kommunikation på de digitale medier

Androutsopoulos, Jannis. 2006. Introduction. Sociolinguistics and computer-mediated communication. *Journal of Sociolinguistics* 10(4). 419–438.

Androutsopoulos, Jannis. 2008. Potentials and limitations of discourse-centered online ethnography. *Language@Internet* 5(8).

Androutsopoulos, Jannis. 2013. Online data collection. Christine Mallinson, Becky Childs & Gerard Van Herk (eds.) *Data collection in sociolinguistics. Methods and applications*. New York: Routledge.

Herring, Susan, Dieter Stein & Tuija Virtanen. 2013. Introduction to the pragmatics of computer-mediated communication. Susan Herring, Dieter Stein & Tuija Virtanen (eds.) *Handbook of pragmatics of computer-mediated communication*. Berlin: Mouton. 3–31.

– om kreativ stavning

Sebba, Mark. 2012. Orthography as social action, scripts, spelling, identity and power. Alexandra Jaffe, Jannis Androutsopoulos, Mark Sebba & Sally Johnson (eds.) *Orthography as social action, scripts, spelling, identity and power*. Berlin: Mouton De Gruyter.

– om polycentrisk normativitet

Blommaert, Jan. 2010. *The sociolinguistics of globalization*. New York: Cambridge University Press.

– om registergørelse

Agha, Asif. 2007. *Language and social relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

– om social stigmatisering

Goffman, Erving. 1963. *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. New York: Simon & Schuster Inc.

– om 'skift' i sprogbrug for at teste og udforske grænser

Rampton, Ben. 2005. *Crossing. Language & Ethnicity among Adolescents* (2nd edition). Manchester: Encounters, St. Jerome publishing.

– om de digitale medier og sprogforandring

Androutsopoulos, Jannis. 2011. Language change and digital media. A review of conceptions and evidence. Tore Kristiansen & Nikolas Coupland (eds.) *Standard Languages and Language Standards in a Changing Europe*. Oslo: Novus Press.

Andreas Stæhr, postdoc, Dialekt i periferien, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet.

Tilknyttet Sprogforandringscentret som først studentermedhjælper, siden videnskabelig assistent, ph.d.-studerende og postdoc 2005–2015 med tilknytning til Københavnerstudier i Hverdagssprogning.

E-mail: andst@hum.ku.dk